

Zagreb, 6. prosinca 2010.

INFORMACIJA
MINISTARSTVA VANJSKIH POSLOVA I EUROPSKIH INTEGRACIJA
O AKTIVNOSTIMA REPUBLIKE HRVATSKE U PROCESU IZRADE
STRATEGIJE EUROPSKE UNIJE ZA DUNAVSKU REGIJU

Uvod

Na sastanku Europskog vijeća održanom u Briselu 18. i 19. lipnja 2009. godine članice Europske unije zatražile su od Europske komisije izradu Strategije EU za dunavsku regiju¹. Zahtjevu Europskog vijeća za pokretanjem izrade Dunavske strategije prethodilo je razdoblje intenzivnih međunarodnih aktivnosti krajem 2008. i u prvoj polovici 2009. godine. Začetnici i glavni promotori ideje o Dunavskoj strategiji bile su njemačke savezne pokrajine Baden-Württemberg i Bavarska te Austrija i Rumunjska. Hrvatska je svoju punu potporu prijedlogu o pokretanju Dunavske strategije iskazala prilikom Dunavskog sastanka na vrhu u Ulmu, 6. svibnja 2009., te na Dunavskom forumu u Linzu, 29. lipnja 2009. godine.

Makro-regionalne strategije EU

Glavna svrha makro-regionalnih strategija je da ponude okvir za bolju koordinaciju aktivnosti svih uključenih strana - zemalja članica EU, europskih regija, institucija EU, relevantnih regionalnih organizacija, financijskih institucija te ne-vladinog sektora - kako bi se ostvario što uravnoteženiji razvoj određenog područja. Proširenjem EU 2004. a posebno 2007. godine, izazovi uravnoteženog razvoja europskih regija postali su sve veći te se nametnuo zahtjev za zajedničkim i dobro koordiniranim djelovanjem svih relevantnih dionika u tom procesu. Navedeno se odnosi ponajviše na suradnju u područjima koja su financijski zahtjevnija i strateški važnija, poput prometne infrastrukture, zaštite okoliša ili gospodarskog razvoja. Europska unija je prepoznala da može ponuditi najbolju platformu za ostvarenje ovog cilja.

Strategija Europske unije za Dunavsku regiju

Strategija EU za dunavsku regiju (Dunavska strategija) predstavlja nastavak politike Europske unije usmjerene ka osnivanju makro-regionalnih područja trans-nacionalne suradnje, koju je Unija započela 2007. godine sa Strategijom za područje Baltičkog mora². Obje strategije predstavljaju novi pristup europske regionalne politike teritorijalnoj suradnji, kojim se želi uskladiti i objediniti više europskih politika u cilju održivog razvoja određenog šireg geografskog područja, odnosno makro-regije.

Prvobitno su Dunavskom strategijom bile obuhvaćene samo zemlje kroz koje protječe Dunav, no u kasnijoj fazi ovo stajalište je revidirano i danas Europska komisija definira dunavsku regiju kao područje zahvaćeno dunavskim riječnim slivom. Integrirani pristup predstavlja glavni princip i bazu Strategije. Drugim riječima, Strategija pokriva nekoliko

¹ *Presidency Conclusions of the Brussels European Council 18/19 June 2009*, točka 34.

² *Revised Presidency Conclusions of the Brussels European Council 14 December 2007*, točka 59.

različitih politika EU (regionalna, prometna, energetska i dr.) te ih povezuje u jednu funkcionalnu cjelinu, istovremeno zadržavajući fokus na najvažnijim problemima koji su zajednički cijeloj dunavskoj makro-regiji.

Jedno od glavnih načela na kojem počiva Dunavska strategija je načelo „3 NE“ – ne novim institucijama, ne novim izvorima financiranja i ne novom zakonodavstvu. Ovaj zahtjev znači da se Strategija mora razviti i provesti u djelo bez povećanja financijskih izdataka za zemlje članice EU, isključivo kroz postojeće strukture i institucije te bez usvajanja novih pravnih okvira i instrumenata.

Kroz razdoblje širokih javnih konzultacija Europske komisije s dionicima Dunavske strategije, koje je trajalo od jeseni 2009. do lipnja 2010. godine, utvrđeno je četiri glavna cilja (stupa) suradnje u okviru Strategije:

- a) Povezivanje dunavske regije
- b) Očuvanje okoliša u dunavskoj regiji
- c) Izgradnja prosperiteta u Dunavskoj regiji
- d) Jačanje institucionalnih kapaciteta i sigurnost u dunavskoj regiji

Četiri stupa suradnje razrađeni su kroz jedanaest Prioritetnih područja:

- 1) jačanje mobilnosti i inter-modalnosti prometa
- 2) poticanje razvoja održivih izvora energije
- 3) jačanje kulturne suradnje, turizma i kontakata među ljudima
- 4) očuvanje kvalitete voda
- 5) upravljanje rizicima za okoliš
- 6) očuvanje bio-raznolikosti, krajolika i kvalitete zraka i tla
- 7) razvoj društva znanja, kroz istraživačku djelatnost, obrazovanje i informacijske tehnologije
- 8) jačanje konkurentnosti poduzeća
- 9) ulaganje u ljude i vještine
- 10) ojačati institucionalne kapacitete i suradnju
- 11) zajednički razmotriti sigurnosna pitanja i suprotstaviti se organiziranom kriminalu

Tijekom faze konzultacija održano je pet međunarodnih konferencija u organizaciji Europske komisije, te niz popratnih događanja u zemljama sudionicama. Zemlje sudionice dostavile su Europskoj komisiji svoja stajališta glede Dunavske strategije i prijedloge za projektnu suradnju u makro-regiji.

Nakon zaključivanja faze konzultacija u lipnju 2010. godine, Europska komisija pristupila je izradi Akcijskog plana Dunavske strategije. Stajališta i prijedlozi zemalja sudionica uzeta su u obzir prilikom izrade dokumenta. Nacrt Dunavske strategije, koja se sastoji od dva dokumenta – *Komunikacije Europske komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru te Odboru regija o Strategiji EU za dunavsku regiju*, te pripadajućeg Akcijskog plana – će nakon usuglašavanja na razini Europske komisije biti poslan na mišljenje institucijama EU. Tijekom mađarskog predsjedanja Vijećem EU, u prvoj polovici 2011. godine, dokumenti Dunavske strategije bit će usuglašeni na svim razinama te se usvajanje Dunavske strategije očekuje na sastanku Europskog vijeća u lipnju 2011. godine.

Značaj Dunavske strategije za RH

Područje Republike Hrvatske koje primarno obuhvaća Dunavska strategija je srednja i istočna Hrvatska, a sekundarno, s obzirom na dunavske pritoke, i sjeverna Hrvatska. Za Republiku Hrvatsku Dunavska strategija, kako njezina izrada tako i provedba, pruža priliku za jačanje državnih struktura i povezivanje zainteresiranih dionika u cilju ostvarivanja interesa javnog i privatnog sektora.

Interes Dunavske strategije primarno se nalazi na gospodarskom planu i financiranju transnacionalnih projekata od interesa za EU i razvoj dunavske makro-regije u cjelini. Strategija pruža novi okvir za strukturiranu gospodarsku suradnju na lokalnoj/regionalnoj razini u području dunavskog sliva. Za Hrvatsku se otvaraju mogućnosti suradnje i izdvajanja novčanih sredstava za projekte koji nisu obuhvaćeni IPA-om. Kada se također uzme u obzir značaj dunavskih pritoka, poput Save, otvaraju se i mogućnosti za realizaciju prekograničnih projekata sa susjednim zemljama, značajnih za razvoj cjelokupne regije jugoistočne Europe.

Nužnost međusobne suradnje županija druge NUTS 2 regije Republike Hrvatske, kao i lokalne samouprave, s državnim institucijama (ministarstva, agencije i dr.) te privatnim sektorom, dobra su prilika da se iskoristi znanje i iskustvo stečeno kroz naš euro-integracijski proces. Sudjelovanje državnih i lokalnih čimbenika Republike Hrvatske u pripremljenoj fazi Strategije odličan je pokazatelj ispunjavanja zahtjeva Poglavlja 22: Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata.

Aktivnosti Republike Hrvatske

Hrvatska se u proces priprema za izradu Dunavske strategije uključila u rujnu 2009. godine. Prvi korak bio je imenovanje kontakt-osobe ispred Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija za suradnju s Europskom komisijom. U svrhu što efikasnijeg uključivanja Republike Hrvatske u proces nastanka Strategije, odnosno njezine kasnije realizacije, pokrenuta je široka međuresorna suradnja koja je uključivala predstavnike relevantnih ministarstava, državnih agencija te lokalnih zajednica. Glavni cilj bio je utvrditi postojeće stanje i potencijal za prekograničnu i trans-nacionalnu suradnju hrvatske dunavske regije u kontekstu Dunavske strategije. U tom smislu, uključivanje svih razina vlasti, posebice hrvatskih županija na Dunavu, te svih resora obuhvaćenih Strategijom, prepoznato je kao ključno.

Početkom 2010. godine u Ministarstvu vanjskih poslova i europskih integracija održana su dva međuresorna sastanka, tijekom kojih se raspravljalo o hrvatskim prioritetima u dunavskom riječnom slivu i mogućnostima za projektnu suradnju u okviru dunavske makro-regije. U razradi hrvatskog doprinosa za Dunavsku strategiju, primijenjen je princip usklađivanja nacionalnih prioriteta sadržanih u relevantnim nacionalnim strategijama i Nacionalnom strateškom referentnom okviru s regionalnim operativnim programima razvoja.

Rezultat provedenih međuresornih konzultacija je dokument „Hrvatski prioriteti i prijedlozi za suradnju u dunavskoj regiji“, koji je Europskoj komisiji dostavljen u veljači 2010. godine. U njemu su kao glavni razvojni prioriteti hrvatske dunavske regije navedeni:

- a) unapređenje inter-modalnog prometa i učinkovito povezivanje dunavske regije s jadranskom obalom
- b) povećanje gospodarske konkurentnosti kroz razvoj poduzetništva, modernizaciju poljoprivrede i razvoj posebnih oblika turizma
- c) zaštita okoliša, prevencija rizika i razvoj obnovljivih izvora energije

d) jačanje ljudskih potencijala

Kao osnovni preduvjet za održivi razvoj hrvatske dunavske regije prepoznato je razminiranje i ono je označeno kao ključna horizontalna mjera koju treba uzeti u obzir prilikom izrade hrvatskog doprinosa za Dunavsku strategiju.

U svibnju 2010. godine Vlada Republike Hrvatske imenovala je g. Andreja Plenkovića, državnog tajnika za europske integracije za nacionalnog koordinatora i zamjenicu nacionalnog koordinatora za Strategiju EU za dunavsku regiju gđu. Teu Karaman, čime je osigurana neophodna politička potpora procesu hrvatskog sudjelovanja u izradi Strategije.

U posljednjoj fazi izrade dokumenata Dunavske strategije Europska komisija zatražila je od zemalja sudionica da se izjasne po pitanju interesa za koordiniranjem pojedinih Prioritetnih područja Akcijskog plana. Uloga koordinatora Prioritetnog područja je da osigura provedbu aktivnosti određenih Akcijskim planom te da o napretku redovito izvješćuje Europsku komisiju. To podrazumijeva organizaciju redovitih sastanaka i održavanje kontakata s institucijama zemalja uključenih u suradnju na određenom području, kako bi se utvrdili ciljevi, rokovi i metodologija djelovanja. Države koordinatori bit će izrijeckom navedene u Akcijskom planu. Osam zemalja sudionica Dunavske strategije koje su ujedno i članice Europske unije podijelit će između sebe koordinaciju jedanaest Prioritetnih područja suradnje, u skladu s iskazanim interesom i dogovorom. Za zemlje sudionice koje nisu članice Europske unije predviđena je uloga su-koordinatora. Temeljem iskazanog interesa resornih ministarstava, Republika Hrvatska kandidirala se za su-koordinaciju sljedećih Prioritetnih područja Dunavske strategije:

1. Upravljanje rizicima za okoliš (MRRŠVG)
2. Jačanje konkurentnosti poduzeća (MINGORP)
3. Očuvanje bio-raznolikosti, krajolika i kvalitete zraka i tla (MK)

Prijedlog Dunavske strategije i pripadajućeg Akcijskog plana bit će usvojeni na Kolegiju Europske komisije 8. prosinca 2010. godine, nakon čega će biti poslani središnjim institucijama Europske unije na mišljenje. U svrhu predstavljanja nacrtu Dunavske strategije široj javnosti, predstavnik Glavne uprave za regionalnu politiku Europske komisije i nacionalni koordinator za Dunavsku strategiju Republike Hrvatske održat će zajedničku konferenciju za medije u Ministarstvu vanjskih poslova i europskih integracija, 10. prosinca 2010. godine. Sukladno prijedlogu Europske komisije, tom prigodom Hrvatska će nominirati tri projekta koja želi da budu uvrštena na listu prioriteta prve faze implementacije Akcijskog plana Dunavske strategije. Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija obratilo se dopisom trima resornim ministarstvima koja su iskazala interes za su-koordinacijom Prioritetnih područja, s ciljem određivanja konkretnih projekata.